

प्रवचनस्योपक्रमो नाम गुरुदेवतानमस्कार इति तमाह त्रिभिः यमिति तत्र स्वगुरोः शुकस्यैश्वर्यं तच्चरितेनैव द्योतयन्नाह यंप्रव्रजंतं संन्यस्य गच्छंतम् अनुपेतं मामुपनयस्वेत्युपनयनार्थं मनुपसन्नम् यद्वा केनाप्यनुपेतमनुगतमेकाकिनमित्यर्थः तत्र हेतुः अपेतकृत्यं कृत्यशून्यम् कर्ममार्गोऽप्रवर्तमानं नैष्ठिकत्वात् द्वैपायनो व्यासः विरहात्कातराभीतः पुत्र ३ इति पुत्रेनाजुहाव आहूतवान् दूरादाह्वाने पुत्रे सत्यपि संधिरार्षः तदा तन्मयतया शुक रूपतयातरवोऽभिनेदुः प्रत्युत्तरमुक्तवन्तः पितुः स्नेहानुबंधपरिहाराय यो वृक्षरूपेणोत्तरंदत्तवानित्यर्थः तं मुनिमानतोऽस्मि तन्मयत्वोपपादनाय विशेषणम् सर्वभूतानां हृन्मनः अयते योगबलेन प्रविशतीति सर्वभूतहृदयस्तम् ॥ २ ॥ तत्कृपालुतां दर्शयन्नाह य इति अंधंगाढंतमः संसाराख्यमति तर्तुमिच्छतां पुराणानां मध्ये गुह्यं गोप्यम् तत्र हेतुत्वेन च त्वारि विशेषणानि स्वः निजः असाधारणः अनुभावः प्रभावो यस्य तत्त्वानुभावम् अखिलश्रुतीनां सारं एकमद्विती

सूत उवाच ॥ यंप्रव्रजंतमनुपेतमपेतकृत्यं द्वैपायनो विरहकातराजुहाव ॥ पुत्रेति तन्मयतयातरवोऽभिनेदुस्तं सर्वभूतहृदयं मुनिमानतोऽस्मि ॥ २ ॥ यः स्वानुभावमखिलश्रुतिसारमेकमध्यात्मदीपमतितितीर्षतांतमो धम् ॥ संसारिणां करुणया हपुराणगुह्यंतं व्याससूनुमुपयामि गुरुं मुनीनाम् ॥ ३ ॥ नारायणं नमस्कृत्य नरं चैव नरोत्तमम् ॥ देवीं सरस्वतीं चैव ततो जयमुदीरयेत् ॥ ४ ॥ मुनयः साधुपृष्टोऽहं भवद्विलोकमंगलम् ॥ यत्कृतः कृष्णसंप्रश्नो येनात्मा सुप्रसीदति ॥ ५ ॥ सर्वैपुंसां परो धर्मो यतो भक्तिरधोक्षजे ॥ अहैतुक्यप्रतिहता ययात्मा संप्रसीदति ॥ ६ ॥ वासुदेवे भगवति भक्तियोगः प्रयोजितः ॥ जनयत्याश्रुवैराग्यं ज्ञानं यत्तदहैतुकम् ॥ ७ ॥

यमनुपममित्यर्थः आत्मानं कार्यकारणसंघातमधिकृत्य वर्तमानमात्मतत्त्वमध्यात्मंतस्य दीपं साक्षात्काशकम् उपयामि शरणं ब्रजामि ॥ ३ ॥ जयं त्यनेन संसारमिति जयो यंथः तमुदीरयेदिति स्वयंतथोदीरयन् अन्यान् पुराणिकानुपशिक्षयति ॥ ४ ॥ तेषां वचः प्रतिपूज्येति यदुक्तं तत्पूजनं करोति हे मुनयः साधु यथा भवति तथाऽहं पृष्टः यतो लोकानां मंगलमेतत् यद्यतः कृष्णविषयः संप्रश्नः कृतः सर्वशास्त्रार्थसारोद्धारप्रश्नस्यापि कृष्णोपर्यवसानादेव मुक्तं ॥ ५ ॥ तत्र यत्प्रथमं पृष्टं सर्वशास्त्रसारमैकांतिकं श्रेयो ब्रूहीति तत्रोत्तरं सर्वैपुंसामिति अयमर्थः धर्मो द्विविधः प्रवृत्तिलक्षणो निवृत्तिलक्षणश्च तत्र यः स्वर्गादर्थः प्रवृत्तिलक्षणः सोऽपरः यतस्तु धर्माच्छ्रवणादरादिलक्षणा भक्तिर्भवति स परो धर्मः सर्वैकांतिकं श्रेय इति कथं भूता अहैतुकी हेतुः फलानुसंधानंतद्रहिता अप्रतिहता विघ्नैरनभिभूता ॥ ६ ॥ ननु तमेन मात्मानं वेदानुवचनेन ब्राह्मणा विविदिषन्ति यज्ञेन दानेन तपसाऽनाशकेनेत्यादिश्रुतिभ्यो धर्मस्य ज्ञानांगत्वं प्रसिद्धं तत्कुतो भक्तिहेतुत्वमुच्यते सत्यम् तत्तु भक्तिद्वारेणेत्याह वासुदेव इति अहैतुकं शुष्कतर्काद्यगोचरमौपनिषदमित्यर्थः ॥ ७ ॥